بنام خدا

یکی از سوالات درس عربی در کنکور سراسری که گاهی باعث ایجاد درد سربرای دانش آموزان می گردد ،سوال مربوط به مفهوم عبارت است . .این موضوع زمانی نمود بیشتری پیدا می کند که برخی از داوطلبین گرامی پس از حل کردن چند سوال ازاین موضوع دلسرد شده و از حل اینگونه سوالات می گذرند.اما آیا واقعا این سوالات سخت و دشوار و غیر قابل حل کردن هستند یا می توان با کمی تسلط و تکرار و تمرین بسادگی تسلیمشان نشدو به آنها پاسخ داد.

یکی از راه حل ها، مسلط شدن بر روی جملات و عبارات مهم کتب عربی دبیرستان است .عبارت هایی مانند آیات شریفه قرآن کریم ،روایات و ضرب المثل هاو ابیات شعری مهم کتاب درسی .پس می بایست ابتدا سراغ عبارت هایی رفت که حالت پند و اندرز دارند ،که مهم ترین آنها آیات قرآنی است که در کتب عربی مان آورده شده . باید توجه داشت که از ما مفهوم عبارت خواسته می شود نه ترجمه آن ،یعنی همان معنای باطنی عبارت.که می توان با معنای ظاهری یا ترجمه عبارت به مفهوم باطنی رهنمون شد.

در مقاله زیر برخی از آیات بکار رفته در کتب عربی آورده شده و برای آنها مفهوم ها ی غالبا بصورت شعر آورده شده است که برای مسلط شدن دانش آموزان گرامی می تواند مفید باشد.

۱-جاء الحقّ و زهقَ الباطل.(اسراء/۸۱)

ترجمه: حق آمد و باطل نابود شد.

مفهوم:دیو چو بیرون رود فرشته در آید.

۲-تعاونوا علی البر و التقوی.(مائده/۲)

ترجمه: در راه نیکی و پرهیزگاری با هم همکاری کنید.

مفهوم:تعجیل بد است لیکن در خیر نکوست

۳-هل یستوی الذین یعملون و الذین لا یعلمون.(الزمراء/۹)

ترجمه:آیا کسانی که می دانند و کسانی که نمی دانند مساوی هستند.

مفهوم:

۱-چنین گفت آن کس که دانا تراست /به هر آرزو او توانا تراست

۲- نیست دانا برابر نادان / این مثل زد خدای در قرآن

۴-علی الله فلیتوکل المومنون(آل عمران/۱۲۲)

ترجمه : مومنان تنها بر خداوند توکل می کنند.

مفهوم:

۱-مَن یتوکل علی الله فهو حسبُه

۲-تکیه بر تقوی و دانش در طریقت کافریست /رهرو گر صد هزار دارد توکل بایدش

۳-کفی بالله وکیلاً.

۵-ارضُ اللهِ واسعةٌ(الزمر/۱۰)

ترجمه:زمین خدا پهناور است .

مفهوم:

۱-به هر دیار که در چشم خلق خوار شدی /سبک سفر کن از آغاز برو به جای دگر

۲-سعدیا حبّ وطن گر چه حدیثیست صحیح /نتوان مُرد به سختی که من اینجا زادم.

۳-تو در جنگ آیی روم من به صلح /خدای جهان را جهان تنگ نیست

۶-أ لیس الصبحُ بقریبٍ .(هود/۸۱)

ترجمه: آیا صبح نزدیک نیست.

مفهوم:

فرو خواهد آمد بلا بامداد /نماندست تا صبح فرصت زیاد .

۷-انّ مع العُسرِ یسراً .(اشراح/۵)

ترجمه: براستی که با سختی آسانی است.

مفهوم:

۱-در نومیدی بسی امید است /پایان شب سیه سپید است

۲-پس از تیرگی روشنی گیرد آب /برآید پس از تیره شب آفتاب.

۳-نَرُویَد هیچ تخمی تا نگندد /نه کاری بر گشاید تا نبندد.

۸-کلُّ نفسٍ بِما کَسَبَت رهینةٌ .(مدثر/۳۸)

ترجمه:هر نفسی در گروه آن چیزی است که انجام داده است.

مفهوم:

۱-نابرده رنج گنج میسر نمی شود /مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد .

۲-خواهی قلمت به چرخ ساید /بی دود چراغ بر نیاید.

۳-آنچه دی کاشته ای می کنی امروز درو /طمع خوشه مکن از دانه جو

۹-کُلوا و اشربوا و لاتُسرفوا.(اعراف/۳۱)

ترجمه:بخورید و بیاشامید و اسراف نکنید.

مفهوم:

۱-کم بخور همیشه بخور .

۲-آب را چه همه زلال خیزد /.ازپر خوردن آن مَلال خیزد.

۳-پُر خوری،ژنده پیل باشی تو /کم خوری جبرئیل باشی تو .

۱۰-یضرب اللهُ الأمثالَ لِلناس لعلّهم یتذکّرون.(ابراهیم/۲۵)

ترجمه:خداوند برای مردم مثلها می زند امید است پند گیرند.

مفهوم:

من این مثل که بگفتم تو را نکو مثلی است /مَثل، بَسَندِهِ بُوَد هوشیار مردان را.

۱۱-جعلنا من الماء کلّ کلّ شیء حیّ.(انبیاء/۳۰)

ترجمه :ما هر چیزی را از آب زنده گرداندیم

مفهوم:

۱-ز مشرق به مغرب ،مَه و آفتاب /روان کرد و بِنهاد گیتی بر آب.

۲-آ ب ،آبادانی است .

۱۲-سِیروا فی الارض فانظروا کیف کان عاقبةُ المجرمین.(نمل/۶۹)

ترجمه(ای پیامبربه کافران بگو)در روی زمین سیر کنید تا ببینید عاقبة مجرمان چگونه بود.

مفهوم:

بسیار سفر باید تا پخته شود خامی /صوفی نشود،صافی تا در نکشد جامی.

۱۳-لا تُبطلوا صدقاتِکم بالمَنّ ِ و الأذی.(بقره/۲۶۴)

ترجمه:صدقه هایتان را با منت و اذیت باطل نکنید.

مفهوم:

۱-مبادا دهید اجر انفاق را /به آزار و منت به باد فنا .

۲-دگر گر با کسی کردی نکویی /نباشد نیکویی گر باز گویی.

۳-نکویی گر کنی منت منه زان /که باطل شد زمنت جود و احسان .

۱۴-لیس للانسان الاّ ما سَعی (نجم/۳۹)

تزجمه:برای انسان بهره ای جز سعی و کوشش او نیست.

مفهوم:

۱-بقدر الکَدِّ تُکتَسَبُ المعالی /و مَن طَلَبَ العُلی سَهِرَ اللیالی .

به اندازه زحمت و دست رنج مقام عالی بدست می آید و هرکس بلندای همت بخواهدشب زنده داری می کند.

۲-نابرده رنج گنج میسر نمی شود /مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد .

۳-مقام عیش میسر نمی شود بی رنج.

۴-کس نخارد پشت من جز ناخن انگشت من.

۱۵-لِمَ تقولون ما لا تفعلون.(الصف/۲)

ترجمه:چرا می گویید آنچه را انجام نمی دهید.

مفهوم:

دو صد گفته چون نیم کردار نیست /بزرگی سراسر به گفتار نیست.

۱۶- مَن جاءَ بالحسنةِ فَلَه عَشرُ امثالِها.(انعام/۱۶۰)

ترجمه:هرکس کار نیک انجام دهد ده برابر آن پاداش دارد.

مفهوم:

۱-تو نیکی می کن و در دجله انداز /که ایزد در بیابانت دهد باز.

۲-اِن تُقرضوا الله قرضاً حسناً یُضاعفه لکم.

۱۷-فَمَن یَعمل مثقالَ ذرةٍ شرّاً یَرَهُ.(زالزال۸)

ترجمه:هرکس ذره ای کار بد انجام دهد سزای آن را می بیند.

مفهوم:

۱-ریشه بیداد بر خاکستر است.

۲-الظلمُ مرتعُه وخیم.

۳-گر قدر یک ذره کردست شر /جزایش درآن روز بیند بشر

۱۸-مَن قُتِلَ مظلوماً فَقد جعلنا لولّیه سلطاناً.(اسراء۳۳)

ترجمه:هرکه مظلومانه کشته شود ما برای سرپرست او (اولیای دم)تسلط قرار می دهیم.

مفهوم:

۱-خون نخُسبَد بعد مرگت در قصاص /تو مگو که میرم و یابم خلاص.

۲-اگر خون مظلوم ریزد کسی /که او را نبوده گناهی بسی

به صاحب دم او تسلط دهیم /به قاتل وِرا اقتداری نهیم

که از قاتل او کِشد انتقام /نسازد زیاده روی در مرام.

۱۹- أتأمرون الناسَ بالبرّ وتنسَون أنفسَکم.(بقره/۴۴)

ترجمه آیه:آیا مردم را به نیکی فرمان می دهید و خودتان را فراموش می کنید.

مفهوم:

۱-پزشکی که خود باشدش زرد روی / از او داروی سرخ رویی مجوی.

۲-کَل اگر طبیب بودی سر خود دواء نمودی.

۳-لا تَنهَ عن خلق و تأتی مثله

۴-عالمی که کامرانی و تن پروری کند / از خویشتن گم است که را رهبری کند

۲۰-عسی أن تکرهوا شیئاً و هو خیرٌ لَکم.(بقره/۲۱۶)

ترجمه:چه بسا از چیزی بدتان بیاید در حالیکه آن برایتان نیک است.

مفهوم:

۱-ای بسا درد که باشد به حقیقت درمان

۲-چه بسا وقت و زمانی بُوَد /که چیزی شمارید مکروه و بَد.

اگر چه که خیر در آن نهان/ولیکن نباشید آگاه از آن

شاید که چو وابینی خیر تو در این باشد /غمناک نباید بود از طعن حسود ای دل

۲۱-عبادُ الرحمن الذین یمشون علی الارض هوناً.(فرقان/۶۳)

ترجمه:بندگان خداوند رحمان بر روی زمین با فروتنی را می روند.

۱-افتادگی آموز اگر طالب فیضی /هرگز نخورد آب زمینی که بلند است.

۲-اغصانُ الاشجار المثمرة تمیلُ نحو الارض أکثر.

۳-اعجابُ المرءِ بِنفسِه دلیلٌ علی ضعف عقله.

۲۲-کَبُرَ مقتاً عند الله أن تقولوا ما لا تفعلون.(الصف/۲)

ترجمه:بزرگ دشمنی است نزد خدا که بگویید و انجام ندهید.

مفهوم:

۱-بار درخت علم نباشد مگر عمل /با علم اگر عمل نکنی شاخی بی برگی

۲-الداعی بلا عمل کالرامی بلا وتر

۳-واعظان کین جلوه در محراب و منبر می کنند /چون به خلوت می روند آن کار دیگر می کنند.

مشکلی دارم زدانشمند مجلس باز پرس /توبه فرمایان چرا خود توبه کمتر می کنند.

۲۳-و لا تحسبنّ الذین قُتِلوا فی سبیلِ اللهِ امواتاً بل احیاءٌ عندَ ربّهم یرزقون.(آل عمران/۲)

ترجمه:مپندارید آن کسانی را که کشته شده اند در راه خدا ،مرده اند،بلکه زنده اند و نزد پروردگارشان روزی می خورند

مفهوم:

۱-مبادا نمایید در دل گمان /که آنها که در راه ربّ جهان

بگشتند کشته همی مرده اند /که آنان همه تا ابد زنده اند .

۲-آن که به تو زنده است ،نمیرد هرگز /و آن که نمرده درست، زنده مخوان

۲۴-واعتصموا بحبل الله جمیعاً و لا تَفَرَّقوا.(آل عمران/۱۰۳)

ترجمه:همگی به ریسمان الهی چنگ بزنید و پراکنده نشوید.

مفهوم:

۱-دولت همه زِ اتفاق خیزد /بی دولتی از نفاق خیزد.

۲-یدُ اللهِ مع الجماعة .

۲۵-او کظلماتٍ فی بحرٍ لُجّیٍّ یَغشاه مَوجٌ مِن فَوقه مَوجٌ .(نور/۴۰)

ترجمه:یا مانند تاریکی هایی در دریایی ژرف است که موجی آن را می پوشاند و روی آن موجی دیگر است.

۱-همه شب و همه ابر وهمه ی موجِ عظیم /این سه تاریکی و از غرقاب بیم

۲-بلی کافران را مرام و عمل /چو ظلمات دریا بود در مثل

۳-که امواج آیند بالای هم /از امواج پوشانده کردیم یَم .

۲۶-یا ایها الذین آمنوا اجتنبوا کثیراً من الظنّانّ بعضَ الظن اثمٌ.(حجرات/۱۲)

ترجم: ای کسانی که ایمان آوردید از بسیاری از گمان ها بپرهیزید چرا بعضی از گمان ها گناه است.

مفهوم:

۱-همه در حق هم چه مرد و چه زن /نمایید پرهیز از شک و ظن

۲-چه بسیار پندارهایی که هست /که همچون گناهی به دل بر نشست

۳-آن خیال و وَهم بد چون شد پدید /صد هزاران یار را از هم درید

۲۷-بَشِّر عباد الذین یستمعون القول فیتبعون احسَنه.(الزمر/۱۸)

ترجمه:بشارت بده بندگانی که سخن را می شنوند آنگاه بهترین را بر می گزینند.

مفهوم:

۱-سخن بشنو و بهترین یاد گیر/نِگَر تا کدام آیدت دلپذیر

۲-کسانی که چون حرف حق بشنوند /نکوکار گردند و صالح شوند .

۲۸-لا تجعل یدک مغلولةً الی عنقک و لا تبسطها کلَّ البسط.(اسراء/۲۹)

ترجمه:دستت را بسته بر گردنت قرار مده و آن را کاملا باز مگذار

مفهوم:

۱-میانه چون صراط و المستقیم است /زهر دو جانبش قعر جهیم است .

۲-زکار زمانه، میانه گزین /چه خواهی که یابی زخلق آفرین

۳-اگر چه احسان نکوست از کم و بیش /ظلم باشد به غیر موضع خویش

۲۹- اذا خاطبهم الجاهلون قالوا سلاماً .(فرقان/۶۳)

ترجمه: هنگامی که جاهلان آنها را مخاطب سازند به آنها سلام می گویند.

مفهوم:

۱-بدی را بدی سهل باشد جزا /که مردی أحسِن الی مَن أساء.

۲-جواب ابلهان خاموشی است .

۳-ادفع بالّتی هیأحسَنُ السیئة.

۳۰-اِن أحسَنتم أحسَنتُم لِأنفسکم و ان أسأتم فَلها.(اسراء/۷)

ترجمه:اگر نیکی کنید به خود تان نیکی می کنید و اگر بدی کنید پس به خودتان بدی می کنید.

مفهوم:

۱-هر چه کنی به خود کنی /گر چه که نیک و بد کنی

۲-هر کس آن درود عاقبت کار که کشت .

نویسنده:محمدرضا غفورانی

کارشناس ارشد عربی«شهرستان گرگان»

۰۹۱۱۲۷۳۷۵۸۷